

№ 5 СВЕТО ТАЙНСТВО ПРИЧАСТИЕ

Какво е Тайнството в Православната Църква?

Църковните тайнства са свещенодействия, установени от Бога, чрез които при строго определена молитвена формула, се измолват над вярващите благодатните дарове на Светия Дух. Без тях човек не може да живее духовно, нито да се спаси. Чрез тайнствата текат към нас като струи от жива вода Божиите милости, които умиват, обновяват, подкрепят и освещават душите ни.

В св. Тайнства видимите действия на свещенослужителя се съединяват с невидимите, благодатни, *тайнствени* действия на Светия Дух. Поради това те се наричат *тайнства*. Нашият Господ Исус Христос основа Църквата Си, в която установи да се извършват от апостолите и техните приемници св. Тайнства. Извършители са епископите (като приемници на апостолите) и свещениците, ръкоположени от епископите. При това те извършват само видимите действия в тайнствата, а невидимата сила на спасителната благодат се дава от Самия Бог.

Светото тайнство *Причастие* (*Евхаристия-благодарение*) най-ясно ни съединява с нашия Спасител. В него вярващите приемат под вид на хляб и вино истинското Тяло и истинската Кръв на Господа Исуса Христа за прошка на греховете си и за вечен живот. Както човек не може да поддържа силите на тялото си, ако не приема физическа храна, тъй не може да поддържа силите на душата си, за да води правилен духовен живот, ако не приема св. Причастие. Сам Исус Христос говори: „Ако не ядете плътта на Сина Човечески и не пиете кръвта Му, не ще имате в себе си живот. Който яде Моят плът и пие Моятя кръв, има живот вечен и аз ще го възкреса в последния ден. Защото плътта Ми е наистина храна и кръвта Ми е наистина питие” (Иоан 6:54-56). По какъв начин хлябът и виното се превръщат (пресъществяват) в истинско Тяло и истинска Кръв Христови, е непонятно за нас. Това не могат да разберат не само човешките умове, но дори и ангелите на небето. То е чудо на Божието всемогъщество.

Що е Причастие?

Причастието е тайнство, чрез което вярващият приема във вид на хляб и вино самото Тяло и Кръв на Христа за вечен живот.

Как е установено това тайнство?

Господ Исус Христос го извършил за първи път преди Своите страдания, на Тайната вечеря: когато взел хляб, Спасителят го благословил, преломил и раздавайки на апостолите казал: „Вземете, яжте: това е Моето тяло. И като взе чашата и благодари, даде им и рече: пийте от нея всички; защото това е Моятя кръв на новия завет, която за мнозина се пролива за опрощаване на греховете” (Мат. 26:26-28). След като причастил апостолите, Той им дал заповед винаги да извършват това тайнство, като предварително представил в него живо изображение на Своите спасителни страдания.

Кога се извършва тайнството Причастие?

То съставлява главната и съществена част на християнското богослужение. То е тайнство на тайнствата. Богослужението, на което се извършва, се нарича Литургия, което означава

обществено служение. Тази част на Литургията, в която се приготвят Даровете за тайнството, се нарича *Проскомидия* (принасяне, донасяне), което е във връзка с обичая на древните християни да принасят в църквата хляб и вино за извършване на тайнството. По същата причина и хлябът се нарича *просфора*, което значи *принос*.

Какъв трябва да бъде хлябът за тайнството - просфората?

Такъв, какъвто изисква самото име „хляб”, светостта на тайнството и примерът на Исуса Христа и апостолите, т.е. хляб хвасен, чист, пшеничен. Св. Апостол Павел казва: “Защото един хляб, едно тяло сме ние многото, понеже всички се причастяваме от един хляб” (1 Кор. 10:17).

Защо хлябът, приготвен за Причастието, се нарича „Агнец”?

Защото той е образ на страдащия Исус Христос, както в Стария Завет, за негов предобраз служело пасхалното агне. Това е агне, което израилтяните по Божия повеля заколвали и изяждали за спомен на избавлението им от гибел в Египет.

Защо виното за тайнството Причастие се смесва с вода?

Защото цялото свещенодействие се извършва според начина на Христовото страдание; по време на Неговото страдание от прободеното Му ребро изтекли *кръв и вода*.

Кое е най-важното действие в Литургията?

Произнасянето на думите, които казал Господ Исус Христос при установяването на тайнството: „Вземете, яжте: това е Моето тяло; пийте от нея всички, защото това е Моятя кръв на новия завет” (Мат. 26:26-28), и след това призоваването на Светия Дух и благословението на Даровете, т. е. на принесените хляб и вино. Защото при самото това действие хлябът и виното се претворяват или пресъществяват в истинско Тяло Христово и в истинска Кръв Христова.

Как трябва да се разбира думата „пресъществяване”?

В „Изложението на вярата на източните патриарси” е казано, че думата „пресъществяване” не обяснява начина, по който хлябът и виното се претворяват в Тяло и Кръв Господни, защото това не може да постигне никой, освен Бог, но само се показва, че наистина, действително и по същество хлябът става самото истинско Тяло Христово, а виното – самата Кръв Христова.

Какво особено се изисква от всеки, който желае да пристъпи към тайнството Причастие?

Да е православен християнин, приел свето Кръщение в светата Православна Църква. Той е длъжен да изпита пред Бога своята съвест и да я очисти с покаяние на греховете, за което помагат постът и молитвата: „Нека човек да изпитва себе си, и тогава да яде от хляба и да пие от чашата. Защото, който яде и пие недостойно, той яде и пие своето осъждане, понеже не различава тялото Господне” (1 Кор. 11:28, 29).

Каква полза получава този, който се причастява с

Тялото и Кръвта Христови?

Той се съединява по най-тесен начин със Самия Господ Исус Христос и в Него става причастник на вечния живот: „Който яде Моятя плът и пие Моятя кръв, пребъдва в Мене, и аз в него” (Иоан. 6:56); „Който яде Моятя плът и пие Моятя кръв, има живот вечен” (Иоан 6:54).

Как трябва да се приготвим да приемем в себе си Христос?

Ние трябва да знаем, че св. Причастие не всякога е спасително. Само по себе си то не може магически да ни спаси и без никакви усилия от наша страна да ни доведе до вечния блажен живот. Ако ние сме потънали в грехове и не се каем за тях, а дръзваме да се съединим със Спасителя, св. Причастие вместо за живот и спасение ще ни послужи за осъждане. За да пристъпим щогоде достойно към св. Причастие, трябва предварително да изследваме съвестта си пред Бога, да се *изповядаме* пред свещеника с дълбоко разкаяние, да се очистим от греховете си, сторени след св. Кръщение, да простим на всички всичко, да се примирим с ближните си и тогава чак да пристъпим към св. Причастие. Без такава подготовка св. Причастие може да ни послужи вместо за здраве – за телесно разслабление и дори за смърт, а във вечността – вместо за оправдание – за съд и осъждане, както говори св. ап. Павел (1 Кор. 11:28-31).

Продължителност на подготовката ни за свето Причастие:

Продължителността на евхаристийния пост обикновено се установява от духовника или енорийския свещеник. Това зависи от телесното здраве, духовното състояние на причастяващия се и от това колко често пристъпва той към св. Тайни. Общата практика е да се пости не по-малко от три дни. На хората, които се причастяват често (например, един път в седмицата), продължителността на поста може да бъде съкратена по благословение на духовника до 1-2 дни. Духовникът може да отслаби поста за болни хора, бременни и кърмещи жени, а също и поради други обстоятелства в живота. След полунощ готвещите се за св. причастие вече не приемат храна, защото настъпва денят на причастието. Трябва да се причастяваме на гладно. В никакъв случай не трябва да пушим. Някои погрешно смятат, че сутрин не трябва да се мият зъбите, за да не се поглъщала вода. Това е съвършено неправилно. В „Учителното известие” на всеки свещеник се предписва да си измива зъбите преди Литургия.

Молитви преди свето причастие

Особено важно пред Причастие е да прочетем молитвите към светото Причастие. Тези молитви дават на човека възможност да се настрои на съответната тоналност, дават му да разбере в какво е смисъла на Причастието. Те са с изключително дълбоко съдържание и четенето им никога не трябва да се превръща във формалност, в рутина. Има обстоятелства, когато не ни стига времето за подготвителните молитви и най-много, което можем да направим, е да съберем сили и да дойдем за Литургия. В подобни случаи не трябва да мислим, че не прочитайки молитвите ние автоматично се лишаваме от право на Причастие. Ние можем да прочетем една молитва за свето Причастие, но ако я прочетем с внимание, с пълно вникване във всяка нейна дума, това вече не е

малко. Духовникът прецени дали в подобна ситуация трябва да приемем св. Дарове.

Пост

По време на евхаристийния пост се изключва храна от животински произход: месни, млечни продукти и яйца. При строг пост се изключва и риба. Но и постните продукти трябва да се употребяват в умерени количества. Съпрузите трябва да се въздържат от телесна близост (5 правило на св. Тимотей Александрийски). Жените по време на месечен цикъл не могат да се причастяват (7 правило на св. Тимотей Александрийски).

Трябва да постим и с ума, зрението и слуха, опазвайки душата си от мирски развлечения.

Покаяние

Най-важният момент в подготовката за причастие е очистването на душата от греховете, което се извършва в тайнството Изповед. За да може този, който пристъпва към тайнството покаяние, наистина да получи прошка на греховете си, от него се изисква: съкрушение, т.е. да скърби за своите грехове, намерение да поправи живота си, вяра в Христа и Неговото милосърдие. Важността на темата за покаянието и пречистването от грехове е безспорна, затова ще разгледаме тази тема по-подробно.

За мнозина първата Изповед и Причастие е станало начало на възкръсването им, оформянето им като православни християни. За да подготвим себе си за свята изповед трябва да проследим духовния си живот с усърдие. Защото колкото по-внимателно християнинът следи духовния си живот, толкова по-често, по-усърдно и искрено, а и по-ясно вижда своите грехове и недостойнства пред Бога. Ненапрасно светите хора са виждали греховете си като безбройни морски пещчинки.

За съжаление понякога виждаме, че някои хора възприемат тайнството Изповед като някаква формалност, през която трябва да минат, за да бъдат допуснати до Причастие. Готвейки се за Причастието, ние трябва да подходим отговорно към пречистването на душата си, за да направим от нея храм, готов за посрещането на Христос.

Самата дума «изповед» означава, че християнинът е дошъл да изповяда, да разкаже своите грехове. Човек се освобождава от греховете си чрез слово и получава прошка от Бога. Затова изповедта трябва да бъде частна, а не обща. В подготовката за изповед може да ни помогнат книгите: „В помощ на каещия се“ на св. Игнатий Брянчанинов, „Опит за подреждане на изповедта“ на архимандрит Йоан Крестянин и други, и други които могат да се намерят в православните книжарници.

Помирението

Желаещите да приемат св. Причастие трябва да изпълняват Божиите заповеди и особено заповедта за любов към Бога и ближния, т. е. към всеки човек. Тази любов трябва да е придружена с готовност за прошка на всеки, който ни е наскърбил. **Никой не може да пристъпи към св. чаша, ако не се е примирил с ближните си!** Истинският християнин пръв иска прошка и това той върши не лицемерно, защото помни Исусовите думи: „И тъй, ако принасяш дара си на жертвеника, и там си спомниш, че брат ти има нещо против тебе, остави дара си там преди жертвеника и иди първо се помири с брата си, и тогава дойди и принеси дара си“

(Мт. 5:23–24). Смъртен грях върши човекът, който се осмелява да се причастява, със затаени в сърцето злоба, вражда, омраза, непросвени обиди.

Колко често да се причастяваме?

В идеалния случай може да се причастяваме на всяка Литургия. В същото време трябва трезво да оценим възможностите си. Всички живеем на различни нива на интензивност на духовния си живот, затова и възможността за често причастяване е различна. Нерядко ние не можем да организираме живота си така, че да пристъпваме към св. Причастие даже веднъж в седмицата, затова не може да има един общ за всички ритъм. В същото време е важно Причастието да не се превръща в рядко събитие, което става само при дадени случаи, например за именния ден или на голям празник, да кажем само на Пасха и на Рождество. Но ако ние пристъпваме към светата чаша няколко пъти или веднъж в седмицата, веднъж на две седмици или в месеца, Причастието трябва да бъде този център, около който израства целият ни живот. Казано по друг начин, животът ни трябва да стане Евхаристия. Когато се молим, ние просим Господ да ни даде сили през целия ни живот с всяко дело и слово да благославяме Бога „по всяко време“.

Честотата на причастяването трябва да бъде съгласувана с духовника, и ако той види, че при честото причастяване човекът загубва благоговение към светинята, може да го посъветва да се причастява по-рядко.

Как да пристъпваме към светата чаша?

Преди началото на Причастието причастяващите се приближават към царските двери. Когато царските двери се отворят и свещеникът излезе с чашата и провъзгласи: „Со страхом Божиим, верою и любовию приступите“, трябва по възможност ниско да се поклоним и да си сложим ръцете върху гърдите кръстообразно (с дясната ръка отгоре). Обикновено децата, възрастните и немощни хора се пропускат напред. Пристъпвайки към чашата, трябва ясно да назовем името си, получено при светото Кръщение и широко да отворим устата си.

Приели свето Причастие, ние пристъпваме към масичката, където раздават парченца нафора и питие (най-често вино, доляно с топла вода). След като причастникът изпие това, той се връща на мястото си и пребивава в молитва до края на Божествената Литургия. Съществува едно неправилно мнение, че причастилите се не могат да целуват икони или ръката на свещеника. Това не е вярно. Причастилният се може да целува както св. Кръст и иконите, така и благославящата го ръка – в това няма грях.

Обикновено след Литургията в храма се четат молитвите след Причастие. Ако по някакви причини това не е направено, причастникът трябва да си ги прочете сам вкъщи, когато се върне от храма. Те са изложени в православния молитвослов. След причастията трябва да бъдем много внимателни към душата си, да се предпазваме от празни развлечения и приказки, да пребъдваме в молитва, четене на духовни книги, вършене на добри дела.

За причастяването на деца и болни хора

Кръстените малки деца като чеда на Православната църква също трябва да се причастяват „за освещаване на техните души и за приемане на Господнята благодат“, както се казва в „Учителното известие“. Докато детето не навърши седем години, то може да се причастява без изповед и пост. От три-четиригодишна възраст децата обикновено се причастяват на гладно. Приблизително от

тригодишна възраст децата заедно с родителите си могат да прочетат две-три познати на тях молитви в навечерието на причастията.

В храма с малки деца трябва да идваме не преди самото причастие, а отрано, пресмятайки времето така, че да не закъсняваме за причастията. В зависимост от силите си и възрастта си детето трябва да присъства на литургията. Разбира се, тук всеки си има своята мярка, но децата трябва да се учат на молитва в Църквата. Това трябва да се прави постепенно, за да не се измори детето и да не се пречи на молещите се в храма.

Шест-седемгодишните деца, ако правилно ги приучават към службата, вече могат да присъстват почти на цялата литургия.

Църквата с нейните благодатни лекарства не остава встрани и от грижата си за болните хора. В такива случаи тя може да помогне чрез отслужване на Тайнствата Изповед, Елеосвещение и Причастие в дома на болния (или в болницата) в негово присъствие. Ако болният действително желае над него да бъде извършено Тайнство и иска да се причасти със Светите Христови Тайни, тогава близките му могат да се обърнат към свещеника и да го помолят да дойде в дома или в болницата. Преди идването на свещеника, болният е добре да се измие, да се облече чисто, до леглото да се постави масичка с чиста покривка. Кандилото пред иконата трябва да се запали, да се приготвят църковни свещи. Останалото свещеникът ще донесе със себе си. Когато той дойде и започне да изповядва болния, трябва да се оставят сами в стаята и да се затвори вратата. След като Изповедта свърши, по време на Тайнството Причастие всички могат да бъдат в стаята при болния и да се молят заедно със свещеника.

Неизброими са случаите, в които св. Причастие спасява от смърт тежко болни. Причастили се със Светите Христови Тайни, и освободили се от греховете си в Тайнството Изповед се въздигат от смъртния одър. В православията е прието, от болния да не се крие състоянието му, за да може достойно да се подготви за смъртта си. Смъртта е само преход към вечния живот. Важното е къде ще се окаже човекът след нея, в мястото на вечната радост – при Бога или в мястото на вечната мъка.

С усърдие и искреност трябва винаги да се подготвяме да приемем в душата си най-Великия, най-Обичания, и най-Желания неин Гост – Господ Исус Христос! Тогава чрез светите Дарове Господ ще влезе в нас и ние ще станем храм Божий, и Духът Божий ще живее в нас (1 Коринтяни 3:16).

„Който яде Моята плът и пие Моята кръв, има живот вечен, и аз ще го възкреса в последния ден. Защото плътта Ми е наистина храна, и кръвта Ми е наистина питие. Който яде Моята плът и пие Моята кръв, пребъдва в Мене, и аз в него. Както Мене е пратил живият Отец, и аз живея чрез Отца, тъй и който Мене яде, ще живее чрез Мене. Този е хлябът, слязъл от небето. Не както бащите ви ядоха маната и умряха: който яде тоя хляб, ще живее вовеки.“ (Иоан 6:54-58).

ВНИМАНИЕ!

В брошурата се съдържат текстове от Светото Писание! Предложете я на тези, които имат нужда от нея! С това ще изпълните на дело Христовата заповед за любов и грижа към ближния!

БЛАГОДАРИМ ВИ!